C/2025/766

11.2.2025 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

Секторните промишлени политики в подкрепа на по-голяма стратегическа автономност

(становище по собствена инициатива)

(C/2025/766)

Докладчик: **Alain COHEUR**

Съдокладчик: **Antonello PEZZINI**

Съветник	Giannino BERNABEI (на съдокладчика от категория 1)
Решение на пленарната асамблея	18.1.2024 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Компетентна секция	„Консултативна комисия по индустриални промени“
Приемане от секцията	5.11.2024 г.
Приемане на пленарна сесия	4.12.2024 г.
Пленарна сесия №	592
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	189/3/3

1. Заключения и препоръки

1.1. В съответствие с предходните си становища Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) подчерта съществуването на общи рискове в силно различни промишлени сектори. Въпреки че отговорите на проблемите често могат да бъдат едни и същи, те трябва да бъдат целенасочени. ЕИСК настоятелно призовава Европейската комисия (ЕК) спешно да възобнови секторните анализи и перспективи на промишлената политика чрез изготвяне на прогнози с цел възстановяване на конкурентни позиции на световно равнище.

1.2. ЕИСК призовава ЕК бързо да предприеме целенасочени действия в подкрепа на различните стратегически сектори като химическата промишленост и нейните производни, металургията и киберсигурността.

1.3. ЕИСК счита, че единният пазар трябва да гарантира повишена автономност по отношение на външната зависимост във веригите на доставки, на процеси и на продукти, но също и да насочи своите 450 милиона потребители към европейски продукти чрез определянето на стандарти за устойчивост, за кръговост и за въглероден отпечатък и по този начин да се даде възможност на единния пазар да укрепи още повече своята легитимност.

1.4. ЕИСК счита, че, за да се борят с промишления упадък, предприятията се нуждаят от достъп до банкови институции, които подкрепят промишлената политика, обвързана с нашите територии, все по-квалифицирани работници и академични центрове, които насърчават иновациите и научните изследвания с цел създаване на работните места на бъдещето.

1.5. В областта на химическата промишленост ЕИСК подчертава необходимостта от увеличаване на партньорствата за стимулиране на иновациите и инвестициите, от връщане в Европа на химическата промишленост и от разполагане на центрове за вземане на решения на европейска територия, от уеднаквяване на стандартите за качество на сортираните/предварително обработените пластмасови отпадъци и от създаване на единен и отворен вторичен пазар, за да се гарантира непрекъснато снабдяване с пластмасови отпадъци за функционирането на заводите за химическо рециклиране.

1.6. В областта на киберсигурността, предвид заплахите, ЕИСК препоръчва да се въведе засилено и последователно регулиране, както и да се разработят програми за превантивна техническа помощ, които да са достъпни за всички предприятия.

1.7. ЕИСК счита, че нов спад в металургичната промишленост е неприемлив, тъй като може сериозно да подкопае нашата стратегическа автономност, всички наши промишлени сектори (железопътен, ядрен, морски, космически, автомобилен, отбранителен и др.), а оттам и промишленото ни бъдеще. Повече от всякога Европа се нуждае от създаване на промишлен пакт, за да укрепи своя зелен пакт и своя план за действие за кръговата икономика, да засили промишлените алианси в металургията чрез важни проекти от общ интерес, да реиндустриализира многобройни изоставени територии с цел създаване на качествени и разположени в близост работни места.

2. **Общи бележки**

2.1. Изправена пред постоянни кризи, Европа осъзна необходимостта от действия за преодоляване на стратегическата си зависимост и на структурните си слабости. Постигането на стратегическа автономност е възможно само ако основните и стратегическите промишлени отрасли, включително тези с високо потребление на енергия и вода, останат в Европа и инвестират тук.

2.2. Липсата на надеждност на глобализираните мрежи и нуждата да се защитят по-добре веригите на доставки се утвърждават като икономическа и оперативна необходимост. Влошаването на геополитическия контекст и на сигурността, както и мерките, предприети от някои трети държави, създадоха условия на квазимонопол върху суровините в допълнение към предоставянето на мащабни субсидии за производството, което води до нарушаване на търговията и до нелоялна конкуренция.

2.3. Повече от всякога потребителите са склонни да дават предпочитание на здравословни, устойчиви и местни продукти, в съчетание с по-високи изисквания по отношение на близост и проследимост, което също е и в подкрепа на връщането на производството в Европа. Нашите промишлени сектори ще играят ключова роля в прехода на икономиката.

2.4. Настоящото становище показва значението на определени сектори за постигането на стратегическа автономност и начина, по който секторните промишлени политики могат да ги подкрепят. Много сектори са от съществено значение за нашата автономност. За допълване на визията, разработена в становището „Към по-издръжлива, конкурентоспособна и устойчива Европа“ ([1]), изборът в настоящото становище падна върху секторите химическа промишленост, киберсигурност и металургия с оглед на глобалния подход, определен във Версай и в Гренада, а впоследствие обсъден отново в рамките на декларацията от Антверпен от 4 март 2024 г. ([2])

2.5. Един промишлен план за действие трябва да позволи преосмисляне на нашите секторни промишлени стратегии, за да се даде възможност за справяне с всички преходи и предизвикателства, пред които са изправени. Основните задължителни елементи за нашите отрасли са следните:

— осигуряване на достъп до суровините от критично значение ([3]);

— управление на предприятията с ефективно използване на въглеродни и водни ресурси ([4]), за да се отговори на връзката енергия/вода/суровини от критично значение;

— интегриране на напредъка, свързан с цифровизацията ([5]);

— достъп до финансовите ресурси и

— наличие на квалифицирана работна сила, програми за продължаващо обучение и преквалификация, като се обръща специално внимание на МСП, по-специално чрез въвеждането на пътна карта за човешкото и социалното измерение ([6]).

([1]) ОВ C, C/2024/4062, 12.7.2024 г., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([2]) https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf.
([3]) ОВ C 349, 29.9.2023 г., стр. 142.
([4]) ОВ C, C/2024/4062, 12.7.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj и становище на ЕИСК ОВ C, C/2024/4659, 9.8.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.
([5]) ОВ C, C/2024/4062, 12.7.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([6]) ОВ C, C/2024/4659, 9.8.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.

2.6. За да се запази конкурентоспособността на предприятията в условия, при които те невинаги се съревновават с конкурентите си на равни начала, следва да се придаде нова динамика на единния пазар, както се предлага в доклада Лета и доклада Драги, да се насърчават водещите научни изследвания и иновациите в сектори като изкуствения интелект (ИИ), квантовите технологии, биотехнологиите, авангардните материали, технологиите за нулеви нетни емисии, както и да се подобряват веригите на доставки и транспортните вериги, като същевременно се улеснява достъпът до кредитиране.

2.7. Тези огромни предизвикателства възникват в момент, когато предприятията са изправени пред най-сериозното забавяне на икономическия растеж от десетилетие, в рамките на което търсенето намалява, производствените разходи се увеличават, а инвестициите се изместват към други региони. Повече от всякога предприятията спешно се нуждаят от яснота, предвидимост и доверие в Европа и нейната промишлена секторна политика.

2.8. Като пионери в действията в областта на климата, нашите предприятия, включително тези, които работят в стратегически сектори, може да бъдат поставени в неблагоприятно конкурентно положение поради по-строгите екологични стандарти в сравнение с тези, които се прилагат за други участници в световен план. За да се справи, промишленият сектор би могъл да бъде поставен отново при равни условия с конкурентите чрез прилагане на политически мерки, с които може да се намали рискът от изместване на въглеродни емисии и същевременно да се открие пътят за водеща роля в промишлените технологии.

2.9. Преходът към устойчива икономика предлага на ЕС възможност да стане лидер в нововъзникващите сектори на чистите технологии и му служи като катализатор за модернизиране на неговата промишленост. Две от тези възможности са стремеж към водеща технологична позиция по отношение на енергията от възобновяеми източници и ефективното използване на водата, както и към осъществяване на по-кръгова икономика.

3. **Издръжливи на сътресения и конкурентоспособни промишлени сектори**

3.1. За промишлените сектори справянето с предизвикателствата означава:

— да адаптират капацитета си, за да включват новите изисквания, свързани с конкуренцията, и да демонстрират по-голяма издръжливост;

— да се справят със сътресенията, да реагират гъвкаво на промените в изискванията на пазарите;

— да основават стратегиите си не само на критериите за разходи, за да са отчетени добре измеренията за услуга и качество, защита на околната среда и опазване на човешките ресурси (качествени работни места);

— да подобряват ефективността си по отношение на енергията и използването на материалите, като същевременно оптимизират нивото си на конкурентоспособност на световните пазари;

— да поддържат значително равнище на инвестиции в технологични иновации;

— да имат по-лесен достъп до европейски и национален рисков капитал.

3.2. За постигане на това предприятията имат нужда от достъп до финансови институции, които подкрепят европейската промишлена политика. Предоставянето на финансиране от частния сектор и от банките ще бъде от решаващо значение. Въпреки високите равнища на задлъжнялост и инфлация, които ограничават свободата му на действие, публичният сектор трябва да продължи да играе ключова роля в достъпа до финансиране, но следва да се използват и ресурси от частния сектор, насочвайки спестяванията на домакинствата — когато е целесъобразно — към по-доходоносни финансови активи.

3.3. Механизмът за възстановяване и устойчивост и структурните и регионалните фондове следва да се използват целево за интегриране и изграждане, веднага щом е възможно, на европейска инфраструктура от световна класа в областта на енергетиката, на цифровите технологии, на улавянето, използването и съхранението на въглерод и на рециклирането, тъй като става въпрос за важни проекти от общоевропейски интерес. Трябва да се отпуши трансграничният транспорт, да се развият трансевропейските мрежи и да се премахнат пречките за разрешенията за проектите за промишлена трансформация.

3.4. За протичащите процеси на трансформация ще бъде необходим също и значителен брой все по-квалифицирани работници. Квалифицираната работна сила за работа в областта на енергията от възобновяеми източници и цифровизираното производство на енергия в ЕС обаче е оскъдна, склонността към мобилност понякога е слаба и работодателите са изправени пред силна конкуренция от страна на секторите със сходна дейност. Прогнозите са този недостиг на работна сила да се задълбочава както при работниците, така и при ръководителите. Същевременно развитието на ИИ предоставя възможности и предизвикателства, които все още е трудно да бъдат оценени, тъй като с него се позволява да се надхвърлят възможностите на човека при задачите за събиране и анализиране на данни, дори за проектиране. Става въпрос за нова индустриална революция, която изисква нова културна рамка и нови умения, необходими за новите висококвалифицирани работни места.

3.5. Като се обединяват нуждите, изразени на секторно равнище, е важно да се получи консолидирана представа за нуждите по отношение на квалификациите, като се държи сметка за обръщането на възрастовата пирамида, както и за броя на постъпващите и напускащите пазара на труда.

3.6. В този контекст ЕК трябва да извърши надеждни проучвания. Ако е необходимо, може да се предприемат социални интервенции с цел успешно извършване на тези преходи, за да се оптимизират положителните трансформации и да се сведат до минимум отрицателните сътресения в обществото. В същото време следва да се развиват центрове за високи постижения, за да има налична квалифицирана работна сила.

3.7. Засилването на конкуренцията на световно равнище поради възникването на нови икономики предлага възможности за допълнително използване на потенциала на единния пазар на ЕС, на интелигентната специализация и на разширяването на свързаността и на световните вериги за създаване на стойност, но въпреки това е придружено от все по-голям риск от използване на икономическите зависимости за геополитически цели и за създаване на изключително мощни монополи в световен план.

3.8. Поради това се налага да се засили издръжливостта на стратегическите икономически активи на ЕС, като се защитават правата върху интелектуалната собственост и критичната инфраструктура, за да се избегне външен контрол и да се възстанови икономическата мощ с цел да се получи отново достъп до стабилни и сигурни вериги на доставки. ЕС трябва да укрепи капацитета си за определяне на общи икономически цели и за независимо действие.

3.9. Координираните дипломатически усилия ще бъдат от решаващо значение, за да се гарантира, че преходът към устойчива икономика се превръща в глобално усилие. ЕС има огромна възможност да оползотвори и да задържи водещата си позиция в дипломацията по въпросите на климата, при условие че запази ролята си на двигател на устойчивия преход и подкрепи световно движение за отговорна промяна.

4. **Сектор на химическата промишленост и на продуктите, свързани със здравето**

4.1. Химическата промишленост е едновременно сред секторите от решаващо значение за стратегическата автономност и сред тези, които са най-силно засегнати от упадъка, поради забавянето в растежа на световната икономика, намаляването на местните възможности за реализация и поради загуба на конкурентоспособност, свързана с по-високите цени на енергията и суровините в Европа. На тази ситуация реагираха само секторите на химическата промишленост, свързани със здравето, и по-специално с фармацевтичните продукти.

4.2. Европейската химическа промишленост трябва да се насочи към неутралност по отношение на климата; тя играе ключова роля при управлението на промените в множество промишлени сектори. ЕС трябва да поддържа баланс между амбициите си в областта на околната среда и конкурентоспособността, като гарантира, че законодателството му във връзка с химическите продукти е ефикасно и насърчава иновациите, както и че подходът му се основава на рисковете, а не толкова на обширни забрани на продукти, като при нужда се използва формулата на „експерименталната нормативна среда“.

4.3. Понастоящем химическото рециклиране не е достатъчно добре развито поради липсата на пригодена законодателна рамка. Уместно би било да се изследва целият потенциал на химическото рециклиране с помощта на мерки за насърчаване на иновациите, въвеждане на справедливи правила, с вериги за рециклиране и ясни пътища за „оползотворяване“ на пластмасите след използването им, които иначе биха били изнесени, изгорени, депонирани или разпилени.

4.4. Необходими са правила на ЕС за подкрепа на химическото рециклиране като решение за допълване на механичното рециклиране, за да се привлекат инвестиции в тези технологии и да се помогне на ЕС да постигне целите си по отношение на рециклираното съдържание. От съществено значение е методът на материален баланс на последователни етапи, с който се дава възможност процент от съдържанието на изкопаеми горива (невъзобновяеми) да се замени с продукти, получени от кръгови ресурси.

4.5. За да се гарантира засилването и пълното разгръщане на химическото рециклиране, трябва да се действа съгласно водещи принципи като:

— увеличаване на партньорското сътрудничество за стимулиране на иновациите и инвестициите по примера на Алианса „Пластмаси за кръговата икономика“;

— връщане на химическата промишленост в Европа и установяване на центровете за вземане на решения на европейска територия;

— уеднаквяване на стандартите за прозрачен подход за материален баланс със стандарти за качество за сортирани/предварително обработени пластмасови отпадъци, като същевременно се използват анализи на жизнения цикъл, за да се измерят въздействията върху околната среда;

— създаване на вторичен и отворен единен пазар, за да се гарантира непрекъснато снабдяване с пластмасови отпадъци за функционирането на заводите за химическо рециклиране.

4.6. Що се отнася до продуктите, свързани със здравето, биотехнологиите и биопроизводството играят жизненоважна роля в химическата промишленост и предоставят многобройни възможности за разработване на много ефективни устойчиви продукти, като същевременно се укрепва стратегическата автономност ([7]).

4.7. Секторите на здравеопазването и на фармацевтичните продукти следва да се насърчават, по-специално чрез амбициозен закон за критично важните лекарствени продукти, за да се води борба с европейската зависимост и да се засилят нашият суверенитет, нашата издръжливост и нашият капацитет за иновации и за производство ([8]).

5. **Сектор на киберсигурността**

5.1. Индустриалният интернет на нещата е основен компонент на четвъртата индустриална революция (или „Индустрия 4.0“), който включва многобройни концепции и технологии като ИИ, изчисления в облак („cloud“) или добавена реалност, но той не е достатъчно добре защитен и все още е трудно да бъде контролиран.

5.2. В областта на цифровизацията, освен приоритетите за стандартизиране на информационните и комуникационните технологии за цифровия единен пазар, в стратегията на ЕС в областта на цифровите технологии, в стратегията за данните и в европейския регламент за ИИ се признава, че е важно да се приемат стандарти за новите поколения технологии, и беше въведена стратегия за стандартизация.

5.3. Някои приложения на ИИ може да представляват заплаха за правата на гражданите и за демокрацията, независимо дали се отнася за системи за биометрична категоризация, в които се използват чувствителни характеристики, за нецелево извличане на лицеви изображения от интернет или за записи от камери за видеонаблюдение с цел създаване на бази данни за лицево разпознаване, разпознаване на емоции на работното място и в учебните заведения, за социално оценяване или за системи с ИИ, които манипулират поведението на хората. Всички тези аспекти изискват засилено и постоянно управление.

5.4. По отношение на киберсигурността ЕС е изправен пред нарастващи рискове и комплексни заплахи. За преодоляване на настоящата фрагментация и за насърчаване на засилено сътрудничество между държавите членки, от съществено значение е да се развива координацията и да се накарат държавите да обменят информация за атаките, на които са били подложени, въпреки поверителния характер на информацията, свързана с националната сигурност.

5.5. Държавите членки трябва непрекъснато да извършват оценка на рисковете, засягащи европейската инфраструктура и комуникационни мрежи. Трябва да се идентифицират редица заплахи за комуникационните мрежи и инфраструктура, като например „стъклочистачки“ (зловреден софтуер от вида *wiper*), атаки със софтуер за изнудване (*ransomwares*), атаки над веригите за доставки, физически атаки, саботажи и др.

5.6. Непрекъснатата промяна, анонимността и липсата на граници, които са характерни за киберпространството, представляват едновременно възможности, но и рискове за функционирането на информационното общество както на индивидуално и държавно равнище, така и на транснационално равнище. МСП са изправени пред сериозни рискове по отношение на киберсигурността и за тях кибератаките често са фатални. Следователно е уместно да се създадат програми за превантивна техническа помощ, до които да имат достъп всички предприятия.

([7]) ОВ C, C/2024/6026, 23.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6026/oj.
([8]) ОВ C, C/2024/1568, 5.3.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj, и ОВ C, C/2024/3387, 31.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3387/oj.

6. **Металургия**

6.1. Металургията е предизвикателство, което се подценява и което не се свежда само до използването на стомана; всъщност металургията присъства и в специалните сплави за въздухоплаването, електрониката, строителството, автомобилите, високоскоростните влакове, ядрената енергетика, без да се брои употребата ѝ в ежедневието (алуминиеви кутийки, преносими компютри и др.).

6.2. Трябва да се отбележи, че в сектора на стоманата многобройни центрове за вземане на решения вече не са в Европа, а например в Индия, докато водещите научни изследвания остават добре установени тук. Произтичащата от това географска и интелектуална отдалеченост между центровете за вземане на решения, за производство и за научни изследвания много често води до загуба на умения в областта на металургията.

6.3. Последствието е каскаден ефект; така силата на университетите отслабва поради отпадането на металургията от учебните програми, преподаването се влошава, привлекателността на промишлените дисциплини намалява, не достигат млади изследователи и инженери, работните места оредяват, възнагражденията се понижават, професията губи своята привлекателност, отрасълът се срива, докато нуждите остават същите и не престават да нарастват значително.

6.4. ЕИСК счита, че нов спад в металургичната промишленост е неприемлив, тъй като може сериозно да подкопае нашата стратегическа автономност, всички наши промишлени сектори (железопътен, ядрен, морски, космически, автомобилен, отбранителен и др.), а оттам и промишленото ни бъдеще.

6.5. ЕИСК признава, че новата промишлена стратегия от 2020 г. постави основите на промишлена политика; едва пет години по-късно обаче многобройни констатирани тогава уязвими места продължават да съществуват и и все още се очакват структурните отговори. Повече от всякога Европа се нуждае от създаване на промишлен пакт, за да укрепи своя зелен пакт и своя план за действие за кръговата икономика, да засили промишлените алианси в металургията чрез важни проекти от общ интерес, да реиндустриализира многобройни изоставени територии с цел създаване на качествени и разположени в близост работни места.

6.6. За да се гарантират пазари за стратегическите отрасли на Европа, изглежда задължително също така нейните 450 милиона потребители да се насочат към европейски продукти и то с определяне на стандарти за устойчивост, за кръговост и за екологичен отпечатък, с които единният пазар има възможност да утвърди още повече своята легитимност.

Брюксел, 4 декември 2024 г.

Председател

на Европейския икономически и социален комитет

Oliver RÖPKE